

2009 ΕΚΑΤΟ ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΙΤΣΟΣ

ΨΗΦΙΑΚΟ ΑΡΧΕΙΟ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ | ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑΣ | ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ | ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ

Εισαγωγικό σημείωμα

Ως ψηφιακή παρακαταθήκη για το Έτος Ρίτσου ο διαδικτυακός ιστότοπος που δημιούργησε το Εθνικό Κέντρο Βιβλίου (ΕΚΕΒΙ) αποσκοπεί στο να ενθαρρύνει τη γνωριμία ενός ευρύτερου κοινού με τον ποιητή και το έργο του προσφέροντας εύκολη πλοήγηση, με απλές μεθόδους αναζήτησης πληροφοριών, σε ένα εκτενές υλικό που περιλαμβάνει: στοιχεία βιογραφίας του ποιητή, ανθολογημένα αποσπάσματα του έργου του, συναγωγή κριτικών μελετών και ποικίλο πολυμεσικό υλικό: φωτογραφικά, ηχητικά και άλλα ντοκουμέντα διανθίζουν την παράθεση πληροφοριών σκιαγραφώντας το πορτρέτο του πολυτάραχου βίου του «ποιητή της ρωμιοσύνης», άμεσα συνυφασμένο με το μνημειώδες έργο του.

Επιχειρήθηκε επίσης, η διευκόλυνση των μελετητών με τη συγκέντρωση βιβλιογραφικών στοιχείων που αφορούν το βίο και το έργο του Γιάννη Ρίτσου από το 1990 έως το 2009, συμπληρώνοντας κατά δύο δεκαετίες την πολύτιμη *Βιβλιογραφία Γιάννη Ρίτσου* της Αικατερίνης Μακρονικόλα.

Αξίζει να σημειωθεί ότι είναι η πρώτη φορά που δημιουργείται για κάποιον συγγραφέα ένα τόσο πλήρες αρχείο, προϊόν μακρόχρονης μελέτης και έρευνας τόσο της επιμελήτριας του ιστότοπου όσο και όλης της ομάδας των μελετητών και ερευνητών που απαρτίζουν την οργανωτική επιτροπή για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση του εορτασμού του Έτους Ρίτσου 2009. Το περιεχόμενο του ιστότοπου θα εμπλουτίζεται συνεχώς με νέο υλικό.

Επισκεφθείτε τις ενότητες: **Στοιχεία βιογραφίας, Βιβλιογραφία, Αναζήτηση** στο μενού στην κορυφή της σελίδας.

Καλή πλοήγηση!

Το ψηφιακό αρχείο «Γιάννης Ρίτσος» πραγματοποιήθηκε από το Εθνικό Κέντρο Βιβλίου (ΕΚΕΒΙ) στο πλαίσιο του «Έτους Ρίτσου 2009» όπως ανακηρύχθηκε από Υπουργείο Πολιτισμού για τον εορτασμό των εκατό χρόνων από τη γέννηση του ποιητή.

Για το σχεδιασμό και το συντονισμό των επετειακών δράσεων και εκδηλώσεων το ΕΚΕΒΙ συγκρότησε, τον Φεβρουάριο του 2008, οργανωτική επιτροπή με πρόεδρο τη Χρύσα Προκοπάκη, φιλόλογο-συγγραφέα και μέλη τους: Κατρίν Βελισσάφη, δ/ντρια ΕΚΕΒΙ, Γιώργη Γιατρομανωλάκη, ομοτ. καθηγήτη Πανεπιστημίου Αθηνών-συγγραφέα, Ηλία Κεφάλα, ποιητή, Αγγελική Κώττη, δημοσιογράφο-συγγραφέα, Νινέττα Μακρυνικόλα, βιβλιογράφο, Πέτρο Μάρκαρη, συγγραφέα-πρόεδρο ΕΚΕΒΙ και Μίλτο Πεχλιβάνο, καθηγητή Freie Universität Βερολίνου.

Το περιεχόμενο του διαδικτυακού ιστότοπου επιμελήθηκε η φιλόλογος Αγγέλα Γιώτη (σύνταξη του κειμένου «Στοιχεία βιογραφίας», έρευνα για τα βιβλιογραφικά στοιχεία των δυο τελευταίων δεκαετιών, επιλογή αποσπασμάτων από το έργο του Ρίτσου και από κριτικές μελέτες, καταχώριση υλικού και επιμέλεια), το σχεδιασμό και συντονισμό των εργασιών είχε ο Μίλτος Πεχλιβάνος, καθηγητής στο Freie Universität Βερολίνου.

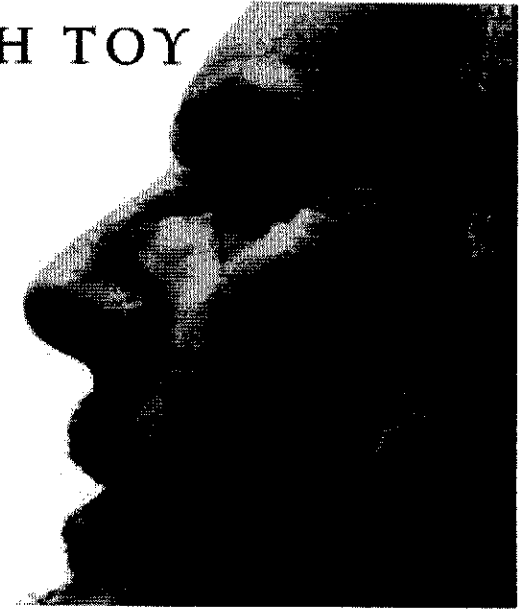
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΒΙΒΛΙΟΥ | ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

2009 ΕΚΑΤΟ ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΙΤΣΟΣ

ΨΗΦΙΑΚΟ ΑΡΧΕΙΟ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ | ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑΣ | ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ | ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ

Αποτελέσματα αναζήτησης

Στοιχεία Βιογραφίας

[1932]

Ο πατέρας του εισάγεται στο δημόσιο ψυχιατρείο Δαφνί. Η νέα οικογενειακή τραγωδία ολοκληρώνει ένα κύκλο συμφορών που αποτυπώνονται σε ποίημα που αφιερώνει στον πατέρα του ωθώντας τους μελετητές του έργου του να διακρίνουν αργότερα μια «αυτοβιογραφική ιδιοτυπία του έργου του Ρίτσου» (Βελουδής) αυτής της περιόδου:

[...]

Η πρωτοθυγατέρα σου, θάμπος του αγέρα και της γης,
που τα μαλλιά της τα χρυσά, όπως έλυνε ως το γόνα

χύνονταν δυό ποτάμια φως κ' έτρεμαν γύρω άνθη σιγής,
σε χέρια βάνουσα έπεσε, σκυφή σ' άγονο αγώνα.

Κ' η δεύτερη, η αμίλητη, σαν πονεμένη προσευχή,
πούχε δυό χέρια διάφανα σα σταυρωμένα κρίνα,
τώρα, σ' ένα ταμείο βουβή, με νυχτωμένη την ψυχή,
μετράει ξένα νομίσματα, κι αυτή κρατάει την πείνα.

Κι ο ωραίος σου γιός, φως κι αρετή, που πίστευες - καημός βουβός -
πως θάσπαγε, μονάχα αυτός, του ίσκιου την αλυσίδα,
στα εικοσιδυό του εκίνησε κι έσβησε πέρα, στο Νταβός,
πριν βάλει το μακρύ σπαθί και τη χρυσή επωμίδα.

Κι η άγια γυναίκα σου έσβησε μονάχη της στην ερημιά,
σε σανατόριο μακρινό, κι όλο-όλο είχε αφήσει
το μέγα πατρογονικό διαμάντι της κληρονομιά
στο νεκρό γιο της, που κρυφό της τόχαμε κρατήσει.

Τρύπησε ο σκόρος το ψηλό καπέλο σου, και με καιρό
ξέφτησε το αλαζονικόν ύφος απ' τη μορφή σου,
μα δεν ξεχνούσες να περνάς στο πέτο σου ένα ρόδο ωχρό
που να θυμίζει την ευγένεια της καταγωγής σου

Θαρρώ σε βλέπω ως έδινες επίσημα και ιπποτικά
το χέρι σου, ίδιος βασιλιάς, να κατεβεί απ' τ' αμάξι
κομπή η μητέρα που ύψωνε σ' άνεργα δάχτυλα λευκά
νέφος αχνό το φραμπαλά όλο πούλιες και μετάξι.

Πάνε τ' αμάξια τ' άλογα τα κυνηγετικά σκυλιά,
άδειασε η κάσσα κι άδειασες απ' όλων τη φιλία,
μόνο οι καθρέφτες έκπληκτοι, που αναπολούσαν τα παλιά,
σε βλέπαν, φάσμα, να μετράς τίτλους και μεγαλεία.

Τις νύχτες, μες στο κρύο, γυμνός, κ' εκραύγαζες απ' τ' ανοιχτά παράθυρα, να φοβηθούν οι «τίγρεις της αβύσσου» ή φώναζες τα ονόματα των πεθαμένων, και μετά σώπαινες, τον αντίλαλο ν' ακούσεις της φωνής σου.

Χειρονομούσες έξαλλος κι άλλοτε πάλι σοβαρός με προσοχή ψαλίδιζες κουρέλια και χαρτόνια, να κρέμαγες παράσημα στο στήθος σου και πάρα μπρος ίσκιων στρατιές περνούσανε πάνω σ' αιώνια χιόνια.

Πατέρα, εγίνης «ένδοξος των αγαλμάτων στρατηγός». Ω, τι καλά, που στο «Δαφνί» μένεις φυλακισμένος κ' έτσι δε θάχει σημασία καμιά που εγώ, ο στερνός σου γιος, σου γράφω από τη «Σωτηρία» βουβός κι απαυδισμένος.

«Στον πατέρα μου», Τρακτέρ

[1933]

Δημοσιεύει ένα ποίημα στους *Νέους Πρωτοπόρους* με το ψευδώνυμο Ι. Σοσίρ. Τον Απρίλιο η αδερφή του Λούλα επανεγκαθίσταται στην Ελλάδα μαζί με τον γιο της. Το καλοκαίρι ο Ρ. προσλαμβάνεται στο «Θέατρο Κυψέλης», στον οπερετικό θίασο της Ζωζώς Νταλμάς, και εργάζεται ως ηθοποιός και χορευτής. Εμφανίζεται στο μπαλέτο της μουσικής κωμωδίας *Η κοκότα με τους μενεξέδες* των Χρήστου Γιαννακόπουλου και Γ. Κυπαρίση.

Από τις 30 Ιανουαρίου ο Αδόλφος Χίτλερ είναι ο νέος καγκελάριος της Γερμανίας και η απαρχή της επικράτειας του ναζισμού στην Ευρώπη έχει ήδη συντελεστεί. Στις 16 Δεκεμβρίου, στην περιφημη «Δίκη της Λειψίας», ο ηγέτης του βουλγαρικού Κ.Κ., Γκεόργκι Ντιμιτρόφ, εκφωνεί έναν ηρωικό λόγο εναντίον του φασισμού ως κατηγορούμενος για την πυρκαγιά του Ράιχσταγ. Το περιστατικό αφηγείται ποιητικά ο Ρίτσος στο ποίημα «Γερμανία», όπου οι κοινωνικοί αγώνες των Ευρωπαίων κομμουνιστών συνδυάζονται με την αντίσταση στο εθνικοσοσιαλιστικό καθεστώς: ήδη «[η] έμπνευσή του απαντάει άμεσα στους ιστορικούς ερεθισμούς και η μετουσίωση και η γραφή βαδίζουν παράλληλα προς τα γεγονότα» (Διαλησμάς).

[...]

Ω Γερμανία, Γερμανία, διαμάντι αστραφτερό
στης γης το διάδημα έφεγγες, του πνεύματος κοιτίδα,
σούδινε ο Βαγκνερ το ρυθμό κι ο Γκαίτε το φτερό
κ' έπαιζε στο πελεκητό σου πρίσμα η νύχτα ακτίδα.

[...]

Τώρα, σ' ένα στρατόπεδο συγκέντρωσης κλειστή,
η ζωή με τραγική σιωπή τα σίδερα δαγκώνει
στα έντρομα βλέμματα το φως έχει απαγχονιστεί
κ' εξαρθρωμένοι δέθηκαν στην πλάτη πίσω οι αγκώνοι.

Είσαι οπλοστάσιο απέραντο κ' οι μπούκες κανονιών
σαν ουρανίσκοι χαοτικοί διψούν τη γεύση αιμάτων
ο ιμπεριαλισμός χοντρός με τα χρυσά λαρνιόν
του εργάτη βλέπει την καρδιά μεταλλουργείο χρημάτων.

[...]

Σταυρώσανε τη λευτεριά και τον ανθρωπισμό
απάνου στον Κυρτό Σταυρό με τα καρφιά δουλείας
ο νους καταδικάστηκε σ' άνυδρο μαρασμό
κι αυτοκτονούν τα αισθήματα στην άβυσσο δειλίας.

Το στίγμα της ατίμωσης στο κούτελο της γης
το πυρωμένο σίδερο του φασισμού καρφώνει
σπηρούνια μοναχά χτυπούν στον τάφο της σιγής
και κρέμονται παράσημα σ' άναντρα στήθια οι φόνοι.

Ω, εσείς, αντρείοι της μάστιγος κ' ήρωες των σφαγών
που ανθρώπινο αίμα πίνετε σ' επίχρυσα κρανία,
η πυρκαϊά του Ράιχσταγ σα φλόγινη σιαγών
τη σάρκα σας θα ροκανά στών χρόνων τη μανία.

[...]

Ω, Γερμανία, δεν πέθανες' τη δύναμή σου εμείς
μες στη ματιά του Ντημητρώφ είδαμε σαν καθρέφτη

και στη φωνή του ακούσαμε το βήμα της ορμής
που με το δείπνο των δακρύων δυνάμωσε κ' εθρέφτη.

«Γερμανία», *Τρακτέρ*

Στο εξής, εκτός από τα ποιήματα που αντανακλούν το γενικό ενδιαφέρον του Ρ. για τους κοινωνικούς και πολιτικούς αγώνες των ανθρώπων, αρκετά ποιήματα ξεκινούν να γράφονται την ημέρα που οι εφημερίδες δημοσιεύουν μια είδηση, εμφανίζοντας τον «επικαιρικό» χαρακτήρα της ποίησης του και απαθανατίζοντας μεγάλες και μικρές στιγμές της ιστορίας.

[1934]

Γνωρίζεται με τον εκδότη Κώστα Γκοβόστη. Κυκλοφορεί το *Τρακτέρ*, η πρώτη ποιητική συλλογή του Γ. Ρ. Η μεσοπολεμική αριστερή κριτική χαιρετίζει το έργο με ενθουσιασμό διατηρώντας ωστόσο επιφυλάξεις για τον κάπως «θεαματικ[ό] και λίγο οραματικ[ό], σαν ονειρώδικ[ο] χαρακτήρα των ποιητικών του εικόνων» [Ν. Βιτώλης (=Νίκος Βαλαβανίδης)] – καθώς και για τη «σκοτεινή, [τ]η μπερδεμένη γλώσσα, το περιττό νοητικό παραφόρτωμα της φράσης», που «κάνει την ποίηση του Ρίτσου απρόσιτη στις πλατιές μάζες αναγνωστών» [Αλεξάνδρα Αλαφούζου]. Επισημαίνεται ακόμα η «απήχηση» Καρυωτάκη [Κλ. Παράσχος], παρατήρηση που φέρει κάποτε έντονο το αρνητικό επίχρωμα της ένταξης της ποίησης του Ρίτσου στο κλίμα του «Καρυωτακισμού» [Αν. Καραντώνης]. Ξεκινά η συνεργασία του Γ. Ρ. με τον *Ριζοσπάστη*, όπου θα δημοσιεύσει μια σειρά ποιημάτων με το ψευδώνυμο Γ. Σοστήρ. Γίνεται μέλος του ΚΚΕ. Το καλοκαίρι εμφανίζεται ως χορευτής στο θερινό θέατρο «Αθήναιον» του Αντρέα Μακέδου.

Εκδίδεται η πρώτη συγκεντρωτική έκδοση των καβαφικών *Ποιημάτων*, μέσω της οποίας ο Γ. Ρ. θα μελετήσει συστηματικά το έργο του Αλεξανδρινού ποιητή [Γ. Βελουδής, «Ο καβαφικός Ρίτσος», *Αφιέρωμα στον Γιάννη Ρίτσο*, Αθήνα 1981, 174].

Βιβλιογραφία

- Ρίτσος Γιάννης, *Τρακτέρ*, Αθήνα, εκδόσεις Γκοβόστη, 1934, [A1]
{5}
- Ρίτσος Γιάννης, *Ποιήματα 1930 - 1960*, τ. Α', Αθήνα, εκδόσεις Κέδρος, 1961, [A38]
{45}
- Ρίτσος Γιάννης, *Ποιήματα 1930 - 1960*, τ. Α', Αθήνα, εκδόσεις Κέδρος, 1964, 2η έκδ., [A53]
{60}
- Ρίτσος Γιάννης, *Ποιήματα 1930 - 1960*, τ. Α', Αθήνα, εκδόσεις Κέδρος, 1967, 3η έκδ., [A70]
{77}
- Ρίτσος Γιάννης, *Ποιήματα 1930-1960*, τ. Α', Αθήνα, εκδόσεις Κέδρος, 1972, 4η έκδ., [A92]
{221}
- Ρίτσος Γιάννης, *Ποιήματα 1930 - 1960*, τ. Α', Αθήνα, εκδόσεις Κέδρος, 1973, 5η έκδ., [A116]
{261}
- Ρίτσος Γιάννης, *Ποιήματα 1930 - 1960*, τ. Α', Αθήνα, εκδόσεις Κέδρος, 1974, 6η έκδ., [A157]
{301}
- Ρίτσος Γιάννης, *Ποιήματα 1930 - 1960*, τ. Α', Αθήνα, εκδόσεις Κέδρος, 1975, 7η έκδ., [A173]
{712}
- Ρίτσος Γιάννης, *Ποιήματα 1930-1960*, τ. Α', Αθήνα, Κέδρος, 1976, 8η έκδ., [A213]
{2338}
- Ρίτσος Γιάννης, *Ποιήματα 1930-1960*, τ. Α', Αθήνα, Κέδρος, 1977, 9η έκδ., [A230]
{2355}
- Ρίτσος Γιάννης, *Ποιήματα 1930-1942*, τ. Α', Αθήνα, Κέδρος, 1978, 11η έκδ., [A285]
{2420}
- Ρίτσος Γιάννης, *Ποιήματα 1930-1960*, τ. Α', Αθήνα, Κέδρος, 1978, 10η έκδ., [A264]
{2399}
- Ρίτσος Γιάννης, *Ποιήματα 1930-1942*, τ. Α', Αθήνα, Κέδρος, 1979, 12η έκδ., [A297]
{2432}
- Ρίτσος Γιάννης, *Ποιήματα 1930-1942*, τ. Α', Αθήνα, Κέδρος, 1979, 13η έκδ., [A317]
{2452}
- Ρίτσος Γιάννης, *Ποιήματα 1930-1942*, τ. Α', Αθήνα, Κέδρος, 1980, 14η έκδ., [A349]
{2554}
- Ρίτσος Γιάννης, *Ποιήματα 1930-1942*, τ. Α', Αθήνα, Κέδρος, 1981, 15η έκδ., [A371]
{2576}
- Ρίτσος Γιάννης, *Ποιήματα 1930-1942*, τ. Α', Αθήνα, Κέδρος, 1981, 16η έκδ., [A381]

{2586}

Ρίτσος Γιάννης, *Ποιήματα 1930-1942*, τ. Α', Αθήνα, Κέδρος, 1982, 17η έκδ., [A412]

{2617}

Ρίτσος Γιάννης, *Ποιήματα 1930-1942*, τ. Α', Αθήνα, Κέδρος, 1984, 18η έκδ., [A446]

{2666}

Ρίτσος Γιάννης, *Ποιήματα 1930-1942*, τ. Α', Αθήνα, Κέδρος, 1984, 18η έκδ., [A467]

[Περισσότερα για την αρίθμηση του τόμου βλ. Μακρυνικόλα.]

{2687}

Ρίτσος Γιάννης, *Ποιήματα 1930-1942*, τ. Α', Αθήνα, Κέδρος, 1997, 22η έκδ.

{2511}

Φάκελος κειμένων

"Επαναστάτες", «Τρακτέρ»

Αλεξάνδρα Αλαφούζου, «Τρακτέρ του Γ. Ρίτσου», Νέοι Προτοπόροι, 10 (Οκτώβρης 1934) 434-435

Ανδρέας Καραντώνης, «Γιάννη Ρίτσου: "Τρακτέρ"», Τα Νέα Γράμματα, 7-8 (Ιούλιος-Αύγουστος 1935) 439-441

Γ. Μυλωνογιάννης, «Γιάννη Ρίτσου: Τρακτέρ», Η Φλόγα, 2 (1935) 49-50

Κλέων Παράσχος, «Γιάννη Ρίτσου: Τρακτέρ», Νέα Εστία, 188 (15 Οκτωβρίου 1934) 956

Ν. Βιτώλης (= Νίκος Βαλαβανίδης), «Γιάννη Ρίτσου: Τρακτέρ», Ριζοσπάστης, 19 Αυγούστου 1934

Φάκελος πολυμεσικού υλικού

Τρακτέρ

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΒΙΒΛΙΟΥ | ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Στοιχεία Βιογραφίας

[1930]

Πέντε ποιήματα δημοσιεύονται στο περιοδικό *Εβδομάς* με το ψευδώνυμο Ι. Σοστήρ, που είναι αναγραμματισμός του ονόματος του Γ. Ρ. Τον Απρίλιο πεθαίνει η Μαρία Πολυδούρη. Ο Γ. Ρ. της έχει αφιερώσει το ποίημα «Σπασμένα φτερά», που θα δημοσιευθεί τον επόμενο χρόνο στο περιοδικό *Εβδομάς*. Βγαίνει από το Σωτηρία, έχοντας εξαντλήσει το επιτρεπτό όριο παραμονής της τριετίας. Το Σεπτέμβριο μεταφέρεται στο Άσυλο Φυματικών Καψαλώνας κοντά στα Χανιά. Το Νοέμβριο, με επιστολή του στην εφημερίδα *Εφεδρικός Αγών* των Χανίων, που συνυπογράφεται και από άλλους ασθενείς, καταγγέλλει τις άθλιες συνθήκες στο θεραπευτήριο και εκφράζει την αγανάκτησή του για την αδιαφορία των αρχών. Ένα μήνα μετά τη δημοσίευση της επιστολής οι ασθενείς

μεταφέρονται στο σανατόριο του Αγίου Ιωάννου.

Στις 3 Μαΐου ιδρύεται το Εθνικό Θέατρο με νόμο που υπογράφει ο υπουργός Παιδείας Γεώργιος Παπανδρέου.

[1931]

Τρία ποιήματα του Γ. Ρ. δημοσιεύονται στο περιοδικό *Εβδομάς* τον Ιανουάριο με το ψευδώνυμο Ι. Σοστήρ. Δημοσιεύει επίσης ένα ποίημα στο περιοδικό *Τικ-Τακ* και μια σειρά πεζών ημερολογιακού χαρακτήρα με το γενικό τίτλο «Απ' το ημερολόγιον ενός φθισικού» που αντανακλούν τη ζοφερή πραγματικότητα του Φθισιατρείου στην εφημερίδα των Χανίων *Παρατηρητής*.

Τι θα πεις φτωχέ; Τι θα πεις αρρωστημένε; Ποιος θα ακούσει τη συντριμμένη φωνή σου που χάνεται πριν ακουστεί; Ποιος θα σε προσέξει; Ποιος θα νιώσει τον πόνο σου; Κανείς, κανείς. Μην καρτερείς. Ό,τι μπορείς να προσμένεις πρόσμενέ το απ' τον εαυτό σου. Κοίταξε οι δυνατοί γελούν απ' το ύψος της επικράτησής των. [...] «Όπου υπάρχει πόνος είναι τόπος ιερός», είπε ο μεγάλος Άγγλος συγγραφέας. Μα οι μικρόψυχοι άνθρωποι δεν το καταλαβαίνουν καθόλου.

Ι. Ρ. [=Γιάννης Ρίτσος], «Απ' το ημερολόγιον ενός φθισικού», εφ. *Παρατηρητής*, Χανιά 15.3.1931. Η ασθένεια παρουσιάζει ύφεση και τέλος Οκτωβρίου ο Ρ. επιστρέφει στην Αθήνα. Εν τω μεταξύ η αδερφή του Δούλα έχει παντρευτεί και έχει φύγει τον Απρίλιο στην Αμερική, από όπου τον συνδράμει με μικρή οικονομική βοήθεια. Ο Ρ. διευθύνει το καλλιτεχνικό τμήμα της «Εργατικής Λέσχης» της Αριστεράς. Συνδέεται με το μορφωτικό σύλλογο της Αριστεράς «Πρωτοπόροι», συνεργάζεται στο ομώνυμο περιοδικό και αργότερα στους Νέους Πρωτοπόρους (μετονομασία του ίδιου περιοδικού).

[1932]

Ο πατέρας του εισάγεται στο δημόσιο ψυχιατρείο Δαφνί. Η νέα οικογενειακή τραγωδία ολοκληρώνει ένα κύκλο συμφορών που αποτυπώνονται σε ποίημα που αφιερώνει στον πατέρα του ωθώντας τους μελετητές του έργου του να διακρίνουν αργότερα μια «αυτοβιογραφική ιδιοτυπία του έργου του Ρίτσου» (Βελουδής) αυτής της περιόδου:

[...]

Η πρωτοθυγατέρα σου, θάμπος του αγέρα και της γης,
που τα μαλλιά της τα χρυσά, όπως έλυνε ως το γόνα
χόνονταν δυό ποτάμια φως κ' έτρεμαν γύρω άνθη σιγής,
σε χέρια βάνουσα έπεσε, σκυφτή σ' άγονο αγώνα.

Κ' η δεύτερη, η αμίλητη, σαν πονεμένη προσευχή,
πούχε δυό χέρια διάφανα σα σταυρωμένα κρίνα,
τώρα, σ' ένα ταμείο βουβή, με νυχτωμένη την ψυχή,
μετράει ξένα νομίσματα, κι αυτή κρατάει την πείνα.

Κι ο ωραίος σου γιός, φως κι αρετή, που πίστευες - καημός βουβός -
πως θάσπαγε, μονάχα αυτός, του ίσκιου την αλυσίδα,
στα εικοσιδυό του εκίνησε κι έσβησε πέρα, στο Νταβός,
πριν βάλει το μακρύ σπαθί και τη χρυσή επωμίδα.

Κι η άγια γυναίκα σου έσβησε μονάχη της στην ερημιά,
σε σανατόριο μακρινό, κι όλο-όλο είχε αφήσει
το μέγα πατρογονικό διαμάντι της κληρονομιά
στο νεκρό γιο της, που κρυφό της τόχαμε κρατήσει.

Τρύπησε ο σκόρος το ψηλό καπέλο σου, και με καιρό
ξέφτησε το αλαζονικόν ύφος απ' τη μορφή σου,
μα δεν ξεχνούσες να περνάς στο πέτο σου ένα ρόδο ωχρό
που να θυμίζει την ευγένεια της καταγωγής σου

Θαρρώ σε βλέπω ως έδινες επίσημα και ιπποτικά
το χέρι σου, ίδιος βασιλιάς, να κατεβεί απ' τ' αμάξι
κομπή η μητέρα που ύψωνε σ' άνεργα δάχτυλα λευκά
νέφος αχνό το φραμπαλά όλο πούλιες και μετάξι.

Πάνε τ' αμάξια τ' άλογα τα κυνηγετικά σκυλιά,
άδειασε η κάσσα κι άδειασες απ' όλων τη φιλία,

μόνο οι καθρέφτες έκπληκτοι, που αναπολούσαν τα παλιά,
σε βλέπαν, φάσμα, να μετράς τίτλους και μεγαλεία.

Τις νύχτες, μες στο κρύο, γυμνός, κ' εκραύγαζες απ' τ' ανοιχτά
παράθυρα, να φοβηθούν οι «τίγρεις της αβύσσου»
ή φώναζες τα ονόματα των πεθαμένων, και μετά
σώπαινες, τον αντίλαλο ν' ακούσεις της φωνής σου.

Χειρονομούσες έξαλλος κι άλλοτε πάλι σοβαρός
με προσοχή ψαλίδιζες κουρέλια και χαρτόνια,
να κρέμαγες παράσημα στο στήθος σου και πάρα μπρος
ίσκιων στρατιές περνούσανε πάνω σ' αιώνια χιόνια.

Πατέρα, εγίνης «ένδοξος των αγαλμάτων στρατηγός».
Ω, τι καλά, που στο «Δαφνί» μένεις φυλακισμένος
κ' έτσι δε θάχει σημασία καμιά που εγώ, ο στερνός σου γιος,
σου γράφω από τη «Σωτηρία» βουβός κι απαυδισμένος.

«Στον πατέρα μου», Τρακτέρ

[1933]

Δημοσιεύει ένα ποίημα στους *Νέους Πρωτοπόρους* με το ψευδώνυμο Ι. Σοστήρ. Τον Απρίλιο η αδερφή του Λούλα επανεγκαθίσταται στην Ελλάδα μαζί με τον γιο της. Το καλοκαίρι ο Ρ. προσλαμβάνεται στο «Θέατρο Κυψέλης», στον οπερετικό θίασο της Ζωζώς Νταλμάς, και εργάζεται ως ηθοποιός και χορευτής. Εμφανίζεται στο μπαλέτο της μουσικής κωμωδίας *Η κοκότα με τους μενεξέδες* των Χρήστου Γιαννακόπουλου και Γ. Κυπαρίσση.

Από τις 30 Ιανουαρίου ο Αδόλφος Χίτλερ είναι ο νέος καγκελάριος της Γερμανίας και η απαρχή της επικράτειας του ναζισμού στην Ευρώπη έχει ήδη συντελεστεί. Στις 16 Δεκεμβρίου, στην περίφημη «Δίκη της Λειψίας», ο ηγέτης του βουλγαρικού Κ.Κ., Γκεόργκι Ντιμιτρόφ, εκφωνεί έναν ηρωικό λόγο εναντίον του φασισμού ως κατηγορούμενος για την πυρκαγιά του Ράιχσταγ. Το περιστατικό αφηγείται ποιητικά ο Ρίτσος στο ποίημα

«Γερμανία», όπου οι κοινωνικοί αγώνες των Ευρωπαίων κομμουνιστών συνδυάζονται με την αντίσταση στο εθνικοσοσιαλιστικό καθεστώς: ήδη «[η] έμπνευσή του απαντάει άμεσα στους ιστορικούς ερεθισμούς και η μετουσίωση και η γραφή βαδίζουν παράλληλα προς τα γεγονότα» (Διαλησμάς).

[...]

Ω Γερμανία, Γερμανία, διαμάντι αστραφτερό
στης γης το διάδημα έφεγγες, του πνεύματος κοιτίδα,
σούδινε ο Βαγκνερ το ρυθμό κι ο Γκαίτε το φτερό
κ' έπαιζε στο πελεκητό σου πρίσμα η νύχτα ακτίδα.

[...]

Τώρα, σ' ένα στρατόπεδο συγκέντρωσης κλειστή,
η ζωή με τραγική σιωπή τα σίδερα δαγκώνει
στα έντρομα βλέμματα το φως έχει απαγχονιστεί
κ' εξαρθρωμένοι δέθηκαν στην πλάτη πίσω οι αγκώνιοι.

Είσαι οπλοστάσιο απέραντο κ' οι μπούκες κανονιών
σαν ουρανίσκοι χαστικοί διψούν τη γεύση αιμάτων
ο ιμπεριαλισμός χοντρός με τα χρυσά λορνιόν
του εργάτη βλέπει την καρδιά μεταλλουργείο χρημάτων.

[...]

Σταυρώσανε τη λευτεριά και τον ανθρωπισμό
απάνου στον Κυρτό Σταυρό με τα καρφιά δουλείας
ο νους καταδικάστηκε σ' άνυδρο μαρασμό
κι αυτοκτονούν τα αισθήματα στην άβυσσο δειλίας.

Το στίγμα της ατίμωσης στο κούτελο της γης
το πυρωμένο σίδερο του φασισμού καρφώνει
σιπηρούνια μοναχά χτυπούν στον τάφο της σιγής
και κρέμονται παράσημα σ' άναντρα στήθια οι φόνιοι.

Ω, εσείς, αντρείοι της μάστιγος κ' ήρωες των σφαγών
που ανθρώπινο αίμα πίνετε σ' επίχρυσα κρανία,
η πυρκαϊά του Ράιχσταγ σα φλόγινη σιαγών

τη σάρκα σας θα ροκανά στον χρόνων τη μανία.

[...]

Ω, Γερμανία, δεν πέθανες' τη δύναμή σου εμείς
 μες στη ματιά του Ντημητρώφ είδαμε σαν καθρέφτη
 και στη φωνή του ακούσαμε το βήμα της ορμής
 που με το δείπνο των δακρύων δυνάμωσε κ' εθρέφτη.

«Γερμανία», *Τρακτέρ*

Στο εξής, εκτός από τα ποιήματα που αντανακλούν το γενικό ενδιαφέρον του Ρ. για τους κοινωνικούς και πολιτικούς αγώνες των ανθρώπων, αρκετά ποιήματα ξεκινούν να γράφονται την ημέρα που οι εφημερίδες δημοσιεύουν μια είδηση, εμφανίζοντας τον «επικαιρικό» χαρακτήρα της ποίησής του και απαθανατίζοντας μεγάλες και μικρές στιγμές της ιστορίας.

[1934]

Γνωρίζεται με τον εκδότη Κώστα Γκοβόστη. Κυκλοφορεί το *Τρακτέρ*, ¹ η πρώτη ποιητική συλλογή του Γ. Ρ. Η μεσοπολεμική αριστερή κριτική χαιρετίζει το έργο με ενθουσιασμό διατηρώντας ωστόσο επιφυλάξεις για τον κάπως «θεαματικ[ό] και λίγο οραματικ[ό], σαν ονειρώδικ[ο] χαρακτήρα των ποιητικών του εικόνων» [Ν. Βιτώλης (=Νίκος Βαλαβανίδης) ²] - καθώς και για τη «σκοτεινή, [τ]η μπερδεμένη γλώσσα, το περιττό νοητικό παραφόρτωμα της φράσης», που «κάνει την ποίηση του Ρίτσου απρόσιτη στις πλατιές μάζες αναγνωστών» [Αλεξάνδρα Αλαφούζου ³]. Επισημαίνεται ακόμα η «απήχηση» Καρυωτάκη [Κλ. Παράσχος ⁴], παρατήρηση που φέρει κάποτε έντονο το αρνητικό επίχρωμα της ένταξης της ποίησης του Ρίτσου στο κλίμα του «Καρυωτακισμού» [Αν. Καραντώνης ⁵]. Ξεκινά η συνεργασία του Γ. Ρ. με τον *Ριζοσπάστη*, όπου θα δημοσιεύσει μια σειρά ποιημάτων με το ψευδώνυμο Γ. Σοστήρ. Γίνεται μέλος του ΚΚΕ. Το καλοκαίρι εμφανίζεται ως χορευτής στο θερινό θέατρο «Αθήναιον» του Αντρέα Μακέδου.

Εκδίδεται η πρώτη συγκεντρωτική έκδοση των καβαφικών *Ποιημάτων*, μέσω της οποίας ο Γ. Ρ. θα μελετήσει συστηματικά το έργο του Αλεξανδρινού ποιητή [Γ. Βελουδής, «Ο καβαφικός Ρίτσος», *Αφιέρωμα στον Γιάννη Ρίτσο*, Αθήνα 1981, 174].

[1935]

Η έκδοση της δεύτερης συλλογής του Γ. Ρ., *Πυραμίδες*, πραγματοποιείται την ίδια χρονιά με την έκδοση του *Μυθιστορήματος* του Σεφέρη και της *Υψικαμίνου* του Εμπειρικού. Ο Γ. Ρ. δεν καταφέρνει να διασκεδάσει εντελώς τις δογματικές υποψίες της αριστερής κριτικής που αποφαινεται τώρα ότι η ποίησή του «δε βρίσκεται σε πραγματική σχέση με τη λαϊκή μάζα», και τον κατηγορεί για «εγωκεντρισμό», εκτός από την επίμονη επισήμανση της «εξεζητημένης γλώσσας», της «τεχνικής επιτήδευσης» και της «υπερεκτίμησης της φόρμας» [Αλεξάνδρα Αλαφούζου]. Οι *Πυραμίδες* ωστόσο απολαμβάνουν μια θερμή υποδοχή εκ μέρους του Αιμίλιου Χουρμούζιου, που έχει ήδη μετακινηθεί προς την πλευρά του τροτσισμού, και επικεντρώνεται στο συνολικό χαρακτήρα των ποιημάτων του Ρ.

Ξεκινά η συνεργασία του Γ. Ρ. με τον εκδοτικό οίκο Γκοβόστη, όπου θα εργαστεί ως επιμελητής και διορθωτής κειμένων, ενώ εξακολουθεί να εργάζεται και στο θέατρο. Εμφανίζεται στο χειμερινό θέατρο «Αλάμπρα» με το θίασο του Πέτρου Κυριακού ως χορευτής. Παίρνει μέρος στη μουσική ηθογραφία *Ένα ταξίδι στ' Αλγέρι*, με λιμπρέτο Μήτσου Βασιλειάδη και Αλέκου Σακελάρου.

Τα εκτενή ποιήματα *Ο ξένος* και *Ο λόχνος των φτωχών και των ταπεινών*, που συγγραφεί αυτή την εποχή ο Ρ., δεν σηματοδοτούν απλώς την εγκατάλειψη του παραδοσιακού στίχου αλλά και τη στροφή του Ρ. σε νέες ποιητικές προοπτικές. Και τα δύο ποιήματα θα συμπεριληφθούν στη συλλογή *Δοκιμασία*.

Στις 6 Ιουνίου στη Γερμανία ο Fiete Schulze, στέλεχος του Κ.Κ. του Αμβούργου, άλλο ένα θύμα της ναζιστικής τρομοκρατίας, εκτελείται με πέλεκυ. Στις 11 Ιουνίου ο Ρ. του αφιερώνει ένα ποιητικό «Μνημόσυνο», που δημοσιεύεται στον *Ριζοπάστη* με το ψευδώνυμο Γ. Σοστήρ.

Οι ραγδαίες πολιτικές εξελίξεις του έτους σημαδεύονται από το κίνημα της 1ης Μαρτίου, ως συνισταμένης των συνωμοτικών ενεργειών της βενιζελικής παράταξης, και του αντικινήματος Κονδύλη τον Οκτώβριο για την παλινόρθωση του βασιλιά.

[1936]

Ο Γ. Ρ. χρησιμοποιεί για πρώτη φορά το ψευδώνυμο Κώστας Ελευθερίου υπογράφοντας τρία ποιήματα που δημοσιεύει στα *Νέα Γράμματα*. [Κόκορης (2003), 11-18]. Το ψευδώνυμο του εξασφαλίζει μια θερμή υποδοχή από τον Αντρέα Καραντώνη, ο οποίος μέχρι αυτή τη στιγμή έχει εκφραστεί ιδιαίτερος αρνητικά για τα ποιήματα του Ρ. Τον Μάιο, μεγάλη απεργία στη Θεσσαλονίκη προκαλεί αναταραχές, στη διάρκεια των οποίων σκοτώνεται ο

Τάσος Τούσης. Εμπνευσμένος από το θρήνο της μητέρας του νέου, όπως αποτυπώνεται σε πρωτοσέλιδη φωτογραφία του *Ριζοσπάστη*, ο Ρ. γράφει τον *Επιτάφιο*. ■■■ Τρία από τα άσματα της σύνθεσης δημοσιεύονται στις 12 Μαΐου στον *Ριζοσπάστη*. ■■■ Λίγες εβδομάδες αργότερα τα 14 πρώτα από τα είκοσι άσματα της τελικής σύνθεσης κυκλοφορούν σε βιβλίο, που θα αποτελέσει την πρώτη έκδοση του *Επιτάφιου*. Τα έξι τελευταία βρίσκονται ακόμα υπό σύνθεση. Τα 10.000 αντίτυπα αυτής της έκδοσης πουλιούνται σε ελάχιστο διάστημα, εκτός από τα τελευταία 250, που κατάσχονται μετά το πραξικόπημα της 4ης Αυγούστου και καίγονται. Ο Ρ. Γράφει το ποίημα *Μια πυρολαμπίδα φωτίζει τη νύχτα*, που θα συμπεριληφθεί στη συλλογή *Δοκιμασία*.

[1937]

Η αδερφή του Γ. Ρ. Λούλα εισάγεται το Φεβρουάριο στο Δαφνί. Η νέα οικογενειακή συμφορά είναι ένα οξύ πλήγμα για το Γ. Ρ., που εκφράζεται ποιητικά στο *Τραγούδι της αδελφής μου*. ■■■ ■■■ Η σύνθεση κυκλοφορεί τον Ιούλιο. Η θερμή και πηγαία υποδοχή που της επιφυλάσσει ο Παλαμάς αποτυπώνεται στο διάσημο στίχο από το τετράστιχο που αφιερώνει ο ποιητής στο νεαρό ομότεχνό του: «Παραμερίζουμε, ποιητή, για να περάσης». Ο Ρ. εμφανίζεται (ήδη από το 1936) στο θέατρο «Αθήναιον» του Αντρέα Μακέδου. Συμμετέχει ως χορευτής στην επιθεώρηση *Αθήναι - Παρίσι* του Δημήτρη Ευαγγελίδη και του Αλέκου Σακελάριου. Υποτροπή της φυματίωσης τον οδηγεί σε σανατόριο της Πάρνηθας. Γίνεται μέλος της Εταιρείας Ελλήνων Λογοτεχνών μετά από πρόταση της Έλλης Αλεξίου, της Γαλάτειας Καζαντζάκη και της Σοφίας Μαυροειδή-Παπαδάκη.
[Φωτογ. της εποχής]

[1938]

Το Μάρτιο ο Γ. Ρ. ολοκληρώνει τη σύνθεση *Η αποθέωση του δρόμου*, που αφιερώνει στον Παλαμά. Το ποίημα δεν εκδίδεται ποτέ, ωστόσο αποστέλλεται στον Παλαμά, ο οποίος το έχει σίγουρα υπόψη του, όταν στις 26 Ιουνίου σε σχόλιό του για τον Γ. Ρ. αναφέρεται και στους ποιητικούς ήρωες αυτού του έργου, Σωκράτη και Αλκιβιάδη:

Γνώρισα τις *Πυραμίδες* του, το Μνημόσυνο της αδερφούλας του, την *Εαρινή Συμφωνία* του, το Σωκράτη και τον Αλκιβιάδη, θαύμασα και κήρυξα την πρωτοφανή του δεξιοσύνη, ακούραστο στο στίχο και τη

μεγαλωσύνη του στην ποίηση.

Κ. Παλαμάς, *Ελεύθερον Βήμα*, 26 Ιουνίου 1938

Το έργο παραμένει ανέκδοτο.

Κυκλοφορεί η *Εαρινή συμφωνία*. ■ Ο Γ. Ρ. επιστρέφει στην Αθήνα από την Πάρνηθα. Εργάζεται στο θίασο της Κατερίνας Ανδρεάδη, στο θερινό της θέατρο. Εμφανίζεται ως «εκκλησάρης» στην παράσταση *Πολύ κακό για το τίποτα* του Σαίξπηρ σε μετάφραση του Νικόλαου Ποριώτη. Στο πρόγραμμα της παράστασης συγκαταλέγεται με το ψευδώνυμο Ιωάννης Γεωργίου. Το χειμώνα προσλαμβάνεται στο Εθνικό Θέατρο. Εμφανίζεται ανωνύμως σε παράσταση του σαιξπηρικού *Άμλετ*, του *Αρχοντοχωριάτη* του Μολιέρου κ.α. Η επαφή του με το έργο του Σαίξπηρ ανιχνεύεται και σε επίπεδο προσωπικής δημιουργίας στο *Όνειρο καλοκαιρινού μεσημεριού*, ■ που γράφει αυτή την εποχή.

Στις 5 Νοεμβρίου πεθαίνει στο ψυχιατρείο ο πατέρας του.

Γνωρίζεται με τη νεαρή Καίτη Δρόσου η οποία μαρτυρεί: «Ζούσε τότε σε μια ντοστογιεφσκική σοφίτα, στην οδό Β. Ουγκώ, με μοναδική επίπλωση ένα σιδερένιο κρεβάτι κι ένα μπαούλο». [«Τον Γιάννη τον γνώρισα...», *Η Καθημερινή* (ένθετο: «Επτά Ημέρες»), 12.11.2000].

Κυκλοφορούν τα *Άπαντα* του Κ. Γ. Καρυωτάκη από τις εκδόσεις Γκοβόστη [1937].

[Φωτογ. της εποχής]

[1939]

Κηρύσσεται ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος. Ο Γ. Ρ. αρχίζει να γράφει το *Εμβατήριο του ωκεανού*. ■ Η Λούλα βγαίνει από το Δαφνί. Ο Γ. Ρ. συμμετέχει στην παράσταση του Εθνικού *Βασιλιάς Ριχάρδος Γ'* του Σαίξπηρ. Στη διανομή των ρόλων εμφανίζεται με το ψευδώνυμο Ι. Βάμβας. ■ Με το ίδιο ψευδώνυμο συμμετέχει το Δεκέμβριο στο μπαλέτο της κωμωδίας *Δημιουργηθέντα συμφέροντα* του Υάκινθου Μπεναβέντε. ■

Στις 5 Μαρτίου ιδρύεται η Εθνική Λυρική Σκηνή ως τμήμα του Εθνικού Θεάτρου.

Το υλικό της ενότητας έχει αντληθεί από το επετειακό λεύκωμα «Γιάννης Ρίτσος 2009: Εκατό χρόνια από τη γέννησή του», έκδοση του ΕΚΕΒΙ, καθώς και από τις ακόλουθες πηγές:

- Βαλέτας Γ., «Σχεδιάσμα χρονολογίας Γιάννη Ρίτσου», *Αιολικά Γράμματα*, 32-34 (Μάρτης-Ιούνης 1976).
- Κακλαμανάκη Ρούλα, *Γιάννης Ρίτσος, η ζωή και το έργο του*, Αθήνα 1999.
- Κώττη Αγγελική, *Γιάννης Ρίτσος. Ένα σχέδιασμα βιογραφίας*, Αθήνα 2009.
- Μακρυνικόλα Αικατερίνη, *Βιβλιογραφία Γιάννη Ρίτσου 1924-1989*, Αθήνα 1993.
- Πετρόπουλος Θ., «Χρονολόγιο του Γιάννη Ρίτσου», *Διαβάζω*, 205 (Δεκέμβριος 1988) 34-46.
- Πιερά Ζεράρ, *Η μακριά πορεία ενός ποιητή*, Αθήνα 1983.
- Ρίτσου-Γλέζου Λούλα, *Τα παιδικά χρόνια του αδελφού μου Γιάννη Ρίτσου*, Αθήνα 1981.

Τέλος, στοιχεία έχουν αντληθεί από τα εισαγωγικά κείμενα του Κώστα Νίτσου στις εκδόσεις των θεατρικών έργων: *Μια γυναίκα πλάι στη θάλασσα*, *Πέρα απ' τον ίσκιο των κυπαρισσιών*, *Τα ραβδιά των τυφλών* και *Ο λόφος με το συντριβάνι*.

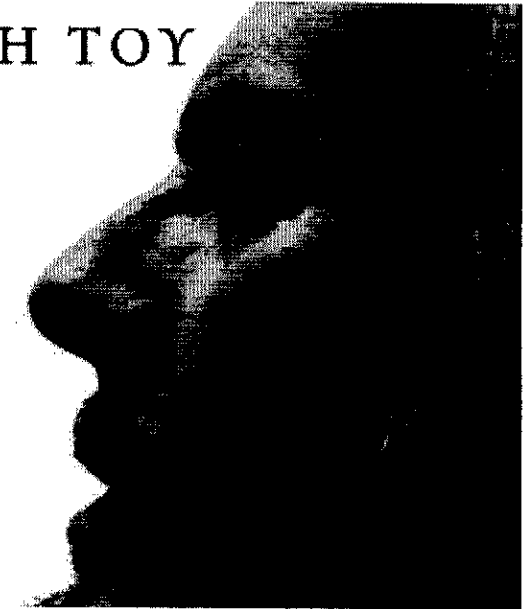
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΒΙΒΛΙΟΥ | ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

2009 ΕΚΑΤΟ ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΙΤΣΟΣ

ΨΗΦΙΑΚΟ ΑΡΧΕΙΟ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ | ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑΣ | ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ | ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ

Στοιχεία Βιογραφίας

[1940]

Ξεκινά ο ελληνοϊταλικός πόλεμος. Κυκλοφορεί το *Εμβυτήριο του ωκεανού*. 📖 Ο Ρ. μεταπηδά από το *Εθνικό Θέατρο* στη *Δυρική Σκηνή*, όπου εργάζεται ως χορευτής. Εμφανίζεται στο χορό της τραγωδίας *Πέρσες* του Αισχύλου. 📖

[1941]

Στην παράσταση του Εθνικού *Ερρίκος Ε'*, που παρουσιάζεται από 19 Μαρτίου έως τις 6 Απριλίου, ο Γ. Ρ. έχει τον ρόλο του Δούκα της Βρετανίας. 📖

Στις 27 Απριλίου οι Γερμανοί μπαίνουν στην Αθήνα. Το Σεπτέμβριο ιδρύεται το ΕΑΜ. Σε όλη τη διάρκεια της Κατοχής ο Ρ. φιλοξενείται στο σπίτι του Τάσου και της Μιράντας Φιλιακού, χορευτών που γνωρίζει από τη Λυρική Σκηνή. Το σπίτι αυτό, στην οδό Παπαναστασίου, θα αποτελέσει τη μόνιμη κατοικία του Ρ. μέχρι την εποχή της δεύτερης εξορίας του, κατά τη διάρκεια της στρατιωτικής δικτατορίας.

[1942]

Η ασθένεια σε συνδυασμό με τις συνθήκες υποσιτισμού βάζουν και πάλι τη ζωή του σε κίνδυνο. Το Νοέμβριο ο δημοσιογράφος Αλέξανδρος Λιδωρίκης από τις στήλες της εφημερίδας *Ακρόπολις* απευθύνει έκκληση στο αναγνωστικό κοινό για τη σωτηρία του ποιητή που συνοδεύεται από σχετική επιστολή του ηθοποιού Στέλιου Βόκοβιτς. Ο Γ. Ρ. δεν δέχεται τα χρήματα που μαζεύονται από έρανο που διεξάγεται και ζητά να ενισχυθούν με αυτά όλοι οι δεινοπαθόντες λογοτέχνες.

Προσχωρεί στο μορφωτικό τομέα του ΕΑΜ. Συστήνει στον Κ. Γκοβόση τον νεαρό Αριστοτέλη Βασιλειάδη που έχει γνωρίσει τον προηγούμενο χρόνο και ο οποίος ξεκινά να εργάζεται ως μεταφραστής. Προκειμένου μάλιστα να αποφευχθεί η σύγχυση που δημιουργεί η συνωνυμία του νεαρού με άλλο μεταφραστή που δουλεύει για τον εκδοτικό οίκο ο Ρ. επινοεί για το φίλο του ένα ψευδώνυμο. Εμφανίζεται έτσι στα ελληνικά γράμματα ο Άρης Αλεξάνδρου.

Αρχίζουν να γράφονται οι *Μετακινήσεις*, που θα ολοκληρωθούν το 1949. Ο σκληρός απολογισμός του χειμώνα της μεγάλης πείνας γίνεται στην *Τελευταία π. Α.* [=προ Ανθρώπου] *Εκατονταετία*, που γράφεται αυτό το καλοκαίρι (Ιούλιος-Αύγουστος):

*Λειώσαν τα χιόνια κατέβηκαν πο-
τάμια φύγαν κι αυτά.
Ο θάνατος περπατούσε μεσ' στη
λάσπη τα χειράμαξα στη λάσπη
Απάνου στην πεσμένη πόρτα του
καλοκαιριού κουβάλαγαν
τους πεθαμένους.*

[1943]

Κυκλοφορούν οι συλλογές *Παλιά μαζούρκα σε ρυθμό βροχής* (σε ελάχιστα αντίτυπα εκτός εμπορίου) και *Δοκιμασία*. Η λογοκρισία έχει αφαιρέσει από την τελευταία το ποίημα «Παραμονές ήλιου». Η συλλογή περιλαμβάνει 13 ποιήματα γραμμένα από το Νοέμβριο του '35 ως το Δεκέμβριο του '42. Ο Ρ. αρχίζει να γράφει το μυθιστόρημα *Στους πρόποδες της σιωπής*.
Θάνατος του Παλαμά.

[1944]

Το Μάιο, στη διάσκεψη του Λιβάνου, αποφασίζεται η συγκρότηση κυβέρνησης εθνικής ενότητας με πρωθυπουργό τον Γ. Παπανδρέου.
Στις 26 Ιουλίου η Ηλέκτρα Αποστόλου εκτελείται από τους Γερμανούς. Ο Γ. Ρ., που έχει στο παρελθόν συνεργαστεί μαζί της στα πλαίσια καλλιτεχνικών επιχειρήσεων του ΕΑΜ, γράφει για τον τραγικό θάνατό της το ποίημα «Ηλέκτρα».
Τον Αύγουστο η Λυρική σκηνή ανεβάζει στο θέατρο του Ηρώδου του Αττικού τον *Πρωτομάστορα* του Μανώλη Καλομοίρη. Ο Ρ. μετέχει στο μπαλέτο της όπερας. Είναι η τελευταία χορευτική του εμφάνιση στη Λυρική σκηνή. Τα γερμανικά στρατεύματα υποχωρούν και τα ελληνικά εδάφη σταδιακά απελευθερώνονται. Στις 12 Οκτωβρίου οι Γερμανοί φεύγουν από την Αθήνα. Ο Ρ. διαπιστώνει την καταστροφή του αρχείου του, που είχε εμπιστευθεί προς φύλαξη τα χρόνια της δικτατορίας και της Κατοχής.
Το Νοέμβριο, στο πλαίσιο των εορταστικών εκδηλώσεων για τα 26χρονα του ΚΚΕ, δίνεται μια παράσταση του *Επιταφίου* στο κέντρο Μαξίμ (μετέπειτα θέατρο Αλίκης Βουγιουκλάκη) σε σκηνοθεσία Γιώργου Σεβαστίκογλου. Είναι η πρώτη παράσταση έργου του Γ. Ρ. στην οποία μάλιστα συμμετέχουν η Αλέκα Παϊζη και η Ασπασία Παπαθανασίου.
Δεκεμβριανά.

[1945]

Μετά τα Δεκεμβριανά, καθώς οι δυνάμεις του ΕΛΑΣ διατάσσονται να εκκενώσουν την πρωτεύουσα, ο Ρ.

παραδίδει το αρχείο του προς φύλαξη σε έμπιστά του άτομα (ανάμεσα στα χειρόγραφα και το εκτενές πλέον μυθιστόρημα *Στους πρόποδες της σιωπής*) και ακολουθεί το κύριο σώμα της φάλαγγας. Οι βασικές στάσεις στην πορεία που ακολουθεί είναι Λαμία, Τρίκαλα, Βόλος, Κοζάνη. Στα Τρίκαλα συναντά τον Άρη Βελουχιώτη. Ως συνεργάτης του «Θεάτρου του Λαού της Αθήνας» συγγράφει το μονόπρακτο *Η Αθήνα στ' άρματα*, που παρασταίνεται στην Κοζάνη και γνωρίζει μεγάλη επιτυχία. Πρόκειται για το έργο βάσει του οποίου ο Ρ. θα συγγράψει το τρίπρακτο δράμα *Μάνα* και πολύ αργότερα το *Πέρα απ' τον ίσκιο των κυπαρισσιών*. Μετά τη συμφωνία της Βάρκιζας στις 12 Φεβρουαρίου επιστρέφει με πλήθος κόσμου στην Αθήνα. Διαπιστώνει ότι το αρχείο του έχει καταστραφεί.

[...] ο Γιάννης μας είχε διηγηθεί ότι το Δεκέμβρη του '44, όταν εγκατέλειπε την Αθήνα με πλήθος κόσμου περνώντας με τα πόδια λαγκάδια και βουνά, άφησε όλα του τα τελευταία χειρόγραφα σε κάποιους φίλους και μετά τη Βάρκιζα που γύρισε στην Αθήνα πήγε να τα ζητήσει κι εκείνοι του είπαν: «Γινότανε χαμός φοβηθήκαμε μη μας κάνουν έρευνα και τα κάψαμε». Κι ο Ρίτσος του συγχώρεσε. «Αφού φοβήθηκαν οι άνθρωποι...».

Άλκη Ζέη, «Ο Ρίτσος και το κοριτσάκι», *Η λέξη*, 182 (Οκτ.-Δεκ. 2004) 638.

Ανάμεσα στα χειρόγρατά του που χάθηκαν βρίσκονταν κατά μαρτυρία του ίδιου δύο μεγάλα μυθιστορήματα, μια σειρά διηγημάτων, τρία αισθητικά δοκίμια κ.α. Ωστόσο, ό,τι αφήνει στο σπίτι των Φιλιακών στην οδό Παπαναστασίου, σώζεται. Σε αυτά τα διασωθέντα χειρόγραφα συγκαταλέγεται και η πρώτη γραφή του μυθιστορήματος *Ασκήσεις ειλικρινείας*, βάσει του οποίου θα προκύψει χρόνια αργότερα το πεζό *Αρίστος ο Προσεχτικός αφηγείται στιγμές του βίου του και του ύπνου του*.

Συνεργάζεται με τα *Ελεύθερα Γράμματα*, όπου δημοσιεύει κυρίως μια σειρά μικρά αφηγήματα, ■ ■ και σποραδικά με τον *Ριζοσπάστη* και τη *Νέα Γενιά*. Στην κεντρική Λέσχη της ΕΠΟΝ, όπου συχνάζει, συναναστρέφεται ομάδα νέων ποιητών, ανάμεσα στους οποίους και ο Τάσος Λειβαδίτης. Στον ίδιο χώρο γνωρίζεται με τον Μίκη Θεοδωράκη:

Τον πρωτοείδα στη Λέσχη της ΕΠΟΝ, Ακαδημίας και Κριεζώτου, την Άνοιξη του 1945. Είχα αναλάβει να ανακαλύψω και να συγκεντρώσω τους άξιους νέους ποιητές και συγγραφείς, τον Κώστα Κοτζιά, τον Τάσο Λειβαδίτη, τον Μιχάλη Κατσαρό και τόσους άλλους, που το όνομα τους θα το γνώριζε κάποτε όλη η Ελλάδα.

Ο Ρίτσος, ο Βρεττάκος, ο Ρώτας ήταν αυτοί, που ακούγοντας τα κείμενά τους και συζητώντας μαζί τους μια φορά την εβδομάδα, θα βοηθούσαν ώστε να γεννηθεί μια νέα γενιά ποιητών και συγγραφέων, η γενιά της Αντίστασης. Αυτή που δεν θα έβλεπε τα τραγικά δρώμενα απ' έξω, σαν θεατής, αλλά από μέσα, σαν συμπάσχον οργανικό τμήμα του μαρτυρικού μας λαού στο δρόμο προς τον Γολγοθά, όπως τον είχε καταδικάσει η σκληρή του μοίρα.

Ήταν η σχολή του Γιάννη Ρίτσου...

Μ. Θεοδωράκης, «Για τον Γιάννη Ρίτσο», *Ελίτροχος*, 4-5 (χειμώνας '94-'95) 51-52.

Αρχίζει να γράφει τη *Ρωμιούνη* και την *Κυρά των Αμπελιών*.

Τον Μάιο επιστρέφει στην Αθήνα ο Νίκος Ζαχαριάδης από το Νταχάου. Ο Ρίτσος χαιρετίζει την επιστροφή του αφιερώνοντάς του το ποίημα *Ο σύντροφός μας Νίκος Ζαχαριάδης*, που κυκλοφορεί την ίδια χρονιά από τις εκδόσεις Γκοβόστη. Τον ίδιο μήνα αυτοκτονεί ο Άρης Βελουχιώτης. Με αφορμή το θάνατό του ο Ρ. γράφει τον Ιούνιο *Το υστερόγραφο της δόξας*, που θα παραμείνει αδημοσίευτο ως τον Οκτώβριο του 1975.

Τον Ιούλιο συνθέτει το «Γράμμα στη Γαλλία» για τον πρώτο, μετά την απελευθέρωση, εορτασμό της γαλλικής εθνικής επετείου και το απαγγέλλει στις 14 του ίδιου μήνα σε λαϊκή συγκέντρωση στο Πεδίο του Άρεως. Ο Ροζέ Μιλλιέξ παρουσιάζει το ποίημα στο Παρίσι.

[Βλ. εδώ απόσπασμα από έρευνα των *Ελεύθερων Γράμματων*, όπου ο Γ. Ρ. εκφράζει τις απόψεις του για τα προβλήματα του «μεταπολεμικού κόσμου».]

[1946]

Υπογράφει για πρώτη φορά δημοσίευμα με το ψευδώνυμο Πέτρος Βελιώτης στα *Ελεύθερα Γράμματα*. Το ψευδώνυμο, που θα χρησιμοποιήσει και σε άλλες περιστάσεις μέχρι το 1958, εμπνέεται από το κτήμα στις Βελιές, όπου έχει περάσει αρκετά παιδικά καλοκαίρια.

[1947]

Γνωρίζει τη μετέπειτα γυναίκα του Γαρυφαλιώ Γεωργιάδη:

Ήμουν ακόμη φοιτήτρια. Κάποιοι νέοι – τότε ήμασταν στην ΕΠΙΟΝ – με έστειλαν στον Ρίτσο να του ζητήσω βιβλία για να διαβάσουν. [...] [Τ]ο πήρα απόφαση. Την παραμονή του Ευαγγελισμού, 24 Μαρτίου του 1947, χτύπησα την πόρτα του. Όταν μου άνοιξε, του λέω «σας παρακαλώ θέλω τον κ. Ρίτσο». Μου απαντά: «ο ίδιος, περάστε...».

«Γιάννης Ρίτσος. Έζησε “για ό,τι πρέπει”», (συνέντευξη της Γαρυφαλιώς Ρίτσου), *Ριζοσπάστης*, 22.10.1995
 Επεξεργάζεται τη *Ρωμιοσύνη*.
 Στις 27 Δεκεμβρίου το ΚΚΕ κηρύσσεται παράνομο: ο κομμουνισμός θεωρείται πλέον ποινικό αδίκημα και όσοι προπαγανδίζουν τις αρχές του απειλούνται με ποινές που φτάνουν ως το θάνατο.

[1948]

Τον Ιούλιο ο Ρ. συλλαμβάνεται και εκτοπίζεται στο στρατόπεδο Κοντοπούλι της Λήμνου, όπου αρχίζει, το Δεκέμβριο, να γράφει το *Καπνισμένο τσουκάλι*. Συγγράφει επίσης δύο *Ημερολόγια εξορίας* και τα θεατρικά *Τμήμα μεταγωγών* και *Οι άνθρωποι μοιάζουν με τα δέντρα*. Τα δύο τελευταία θα καταστραφούν. Κατά την παραμονή του στη Λήμνο, αλλά και σε όλους τους τόπους εξορίας, καταφεύγει στη ζωγραφική. Οι ακουαρέλες και τα σκίτσα που ζωγραφίζει στη Λήμνο σώζονται κρυμμένα σε ένα σακάκι που στέλνει στην αδερφή του Νίνα μαζί με άλλα προσωπικά του αντικείμενα.

[1949]

Το Μάιο ο Ρ. Μεταφέρεται στη *Μακρόνησο*, όπου συγγράφει τον *Πέτρινο Χρόνο*. Κρατά σημειώσεις για τη συλλογή *Οι γειτονιές του κόσμου*. Ανάμεσα στους συνεξοριστούς του και οι *Λειβαδίτης, Δεσποτόπουλος, Κατράκης, Καρούσος*. Σύντροφοί του, και κυρίως ο Μάνος Κατράκης, θάβουν τα χειρόγραφα αυτής της περιόδου και καταφέρνουν έτσι να τα περισώσουν. Ο Μάνος Κατράκης τα παραδίδει αργότερα στον συγγραφέα, ενώ εκείνος τα θεωρούσε χαμένα. Τα *ζωγραφικά έργα* βγαίνουν από το στρατόπεδο χάρη σε κάποιο συνεξοριστό του. Στο πιεστικό αίτημα των αρχών να υπογράψει «δήλωση μετανοίας» ο Ρ. αντιστέκεται και τελικά δεν υπογράφει.

Το υλικό της ενότητας έχει αντληθεί από το επετειακό λεύκωμα «Γιάννης Ρίτσος 2009: Εκατό χρόνια από τη γέννησή του», έκδοση του ΕΚΕΒΙ, καθώς και από τις ακόλουθες πηγές:

- Βαλέτας Γ., «Σχεδιάσμα χρονολογίας Γιάννη Ρίτσου», *Αιολικά Γράμματα*, 32-34 (Μάρτης-Ιούνης 1976).
- Κακλαμανάκη Ρούλα, *Γιάννης Ρίτσος, η ζωή και το έργο του*, Αθήνα 1999.
- Κώττη Αγγελική, *Γιάννης Ρίτσος. Ένα σχεδιάσμα βιογραφίας*, Αθήνα 2009.
- Μακρυνικόλα Αικατερίνη, *Βιβλιογραφία Γιάννη Ρίτσου 1924-1989*, Αθήνα 1993.
- Πετρόπουλος Θ., «Χρονολόγιο του Γιάννη Ρίτσου», *Διαβάζω*, 205 (Δεκέμβριος 1988) 34-46.
- Πιερά Ζεράρ, *Η μακριά πορεία ενός ποιητή*, Αθήνα 1983.
- Ρίτσου-Γλέζου Λούλα, *Τα παιδικά χρόνια του αδελφού μου Γιάννη Ρίτσου*, Αθήνα 1981.

Τέλος, στοιχεία έχουν αντληθεί από τα εισαγωγικά κείμενα του Κώστα Νίτσου στις εκδόσεις των θεατρικών έργων: *Μια γυναίκα πλάι στη θάλασσα*, *Πέρα απ' τον ίσκιο των κυπαρισσιών*, *Τα ραβδιά των τυφλών* και *Ο λόφος με το συντριβάνι*.

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΒΙΒΛΙΟΥ | ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

2009 ΕΚΑΤΟ ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΙΤΣΟΣ

ΨΗΦΙΑΚΟ ΑΡΧΕΙΟ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ | ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑΣ | ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ | ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ

Στοιχεία Βιογραφίας

[1950]

Μη θέλοντας να επιφορτίσει την αγαπημένη του αδερφή Λούλα με επιπλέον φροντίδες σπάνια της ζητά σε επιστολές να του αποστείλει περιοδικά και βιβλία. Τα σχετικά αποσπάσματα ωστόσο είναι ενδιαφέροντα στο βαθμό που μαρτυρούν την προσήλωση του Ρ. στα εκδοτικά γεγονότα της εποχής ακόμα και από το χώρο της εξορίας:

Θα σε παρακαλούσα, αν δε σου κάνει κόπο μέσα στα δέματα να μου βάζεις κανένα περιοδικό:
«Αγγλοελληνική Επιθεώρηση», «Ο Αιώνας μας», «Νέα Εστία», «Σκαραβαίοι». Κι ακόμη αν βρίσκονται

στο βιβλιοπωλείο του Κάουφμαν ή του Ελευθερουδάκη, τα Άπαντα του Μιλόζ στα γαλλικά. Κυκλοφόρησε τώρα τελευταία και η μετάφραση του θεατρικού έργου του άγγλου ποιητή Έλλιοτ «Έγκλημα στη Μητρόπολη». Θα θελα πολύ να το διαβάσω. Είδες, αδελφούλα μου, σε τί μπελάδες σε βάζω; Πες στον εκδότη μου να σου τα προμηθέψει.

[Απόσπασμα από επιστολή που στέλνει στη Λούλα στις 2.6.1950]. Βλ. Γιάννης Ρίτσος, *Γλυκειά μου Λούλα*, επιμ. Δέσποινα Γλέζου, Αθήνα 1997, 38-39.

Τον Ιούλιο, βαριά ασθενής, απολύεται από τη Μακρόνησο. Περίπου ένα μήνα μετά συλλαμβάνεται εκ νέου και επανεξορίζεται. Μετά τη διάλυση του στρατοπέδου στη Μακρόνησο μεταφέρεται στον Αϊ-Στράτη.

Λουλίτσα μου – σου γράφω απ’ τον Άη Στράτη – έφτασα σήμερα το πρωί – κουραστικό ταξίδι – πολύ, πολύ – μα είμαι μια χαρά [...].

[Απόσπασμα από επιστολή που στέλνει στη Λούλα στις 29.7.1950]. Βλ. Γιάννης Ρίτσος, *Γλυκειά μου Λούλα*, ό.π., 44.

Η εγκατάστασή μας στο καινούριο στρατόπεδο συνάντησε πολλές και ποικίλες δυσκολίες, γιατί 3.000 περίπου άνθρωποι έπρεπε να βολευτούμε μέσα σε δυο χαράδρες και κάτω από σκηνές. Μετά το καταλάγιασμα αυτού του σάλου και με την αντιμετώπιση των πρώτων βασικών υλικών αναγκών, άρχισε να προκύπτει η ανάγκη μιας ψυχαγωγίας [...] Μια πρωτοβουλία που αναλήφθηκε από καλλιτέχνες και διανοούμενους του στρατοπέδου είχε σαν πρώτο αποτέλεσμα τη συγκρότηση μιας Θεατρικής σκηνής και μιας χορωδίας που ο πυρήνας της υπήρχε από τη Μακρόνησο. Σ’ αυτό συνέβαλε φυσικά και ο Ρίτσος. Ένα βράδυ θυμάμαι πως ήρθε ο Ρίτσος και σε λίγο ο Φοίβος ο Ανωγειανάκης και μου είπαν πως είχαν ρίξει την ιδέα για ένα μικρό συγκρότημα από μαντολίνα, μαντόλες και κιθάρες στη βάση του κουαρτέτου. Μου είπαν ακόμα πως όσα όργανα έλειπαν θα τα φτιάχναν οι μαστόροι του στρατοπέδου.

Κώστας Τριανταφύλλου, «Μαρτυρίες», *Αντί*, 23 (19 Ιουλίου 1975) 43.

Θαρρώ πως δεν υπάρχει εξόριστος που να ‘κουσε ποτέ το Ρίτσο να βαρυγκομίσει ή να παραπονεθεί. Υπόφερε όλα τα δεινά με το χαμόγελο και την παρηγοριά στα χείλια.

Για μας ήταν ο μεγάλος ποιητής του αγώνα μας, ο ίδιος ένιωθε σαν αγωνιστής ανάμεσα σε άλλους αγωνιστές που όλοι μαζί ήταν εξόριστοι γιατί πάλευαν για τα ιδανικά τους. Δεν ήθελε ποτέ να ξεχωρίσει. Γι’ αυτό όλοι τον αγαπούσαμε. Ήταν και είναι ο δικός μας άνθρωπος.

Δ. Καλδής, ό.π., 44.

Ο Ρίτσος, ειδικά στον Αϊ-Στράτη, στάθηκε ένας πολύ ουσιαστικός φίλος για όλους όσους είχαμε αρχίσει να εκφραζόμαστε λογοτεχνικά. Από τα λίγα ευχάριστα για τους ανθρώπους του Αι-Στράτη ήταν η παρουσία του Ρίτσου, ο οποίος βοηθώντας πνευματικά και ψυχολογικά τους έγκλειστους τους έκανε ικανούς να αντιμετωπίζουν με περισσότερη δύναμη τις δυσκολίες.

Τ. Πατρίκιος, «Μόνο η Αριστερά μπορεί – και πρέπει – να λέει αλήθειες», [συνέντευξη στην Αριστούλα Ελληνούδη], *Κυριακάτικος Ριζοσπάστης*, 6 Μάη 1989.

Η ποιητική παραγωγή αυτής της περιόδου είναι μεγάλη: ο Ρ. γράφει τη συλλογή *Ακροβολισμός*, ένα ακόμα *Ημερολόγιο εξορίας*, το ποίημα *Γράμμα στο Ζολιό Κιουρί* και μεταφράζει ποιήματα του Ναζίμ Χικμέτ. [φωτογ. : στη Μακρόνησο]

[1951]

Στον Αϊ-Στράτη ο Ρ. γράφει τη συλλογή *Το ποτάμι κ' εμείς* και ολοκληρώνει τη σύνθεση *Οι γειτονιές του κόσμου*. Αποσπάσματα από το ποίημα *Γράμμα στο Ζολιό Κιουρί*, που έχει σταλεί στο Βουκουρέστι, μεταφράζονται στα γαλλικά από τη Μέλιω Αξιώτη και κυκλοφορούν εκτός εμπορίου. Είναι η πρώτη εμφάνιση μετάφρασης έργου του Ρ. σε αυτοτελή μορφή.

[1952]

Συγκλονισμένος από την είδηση της εκτέλεσης του Μπελογιάννη ο Ρ. Γράφει στον Αϊ-Στράτη την ίδια μέρα, 30 Μαρτίου, το ποίημα *Ο άνθρωπος με το γαρύφαλλο*. Συνεξόριστοί του αντιγράφουν το ποίημα σε τσιγαρόχαρτα και το «φυγαδεύουν» στη Ρουμανία, όπου και εκδίδεται από το εκδοτικό του ΚΚΕ «Νέα Ελλάδα». Στην ίδια πόλη κυκλοφορεί εντός του έτους και η γαλλική μετάφραση του ποιήματος. Είναι σε εξέλιξη αγώνες για την απελευθέρωση του Ρ.

Λουλίτσα μου, χτες το βράδυ πήρα το τηλεγράφημά σου το σχετικό με την έφεση. Δεν ξέρω αν πρέπει να χαρώ ή όχι. Φοβάμαι μήπως δε γίνει τίποτα και ταλαιπωρηθώ άδικα στα τμήματα μεταγωγών. Θα δούμε ακόμη δεν είχα καμιά ειδοποίηση από τη Διοίκηση.

Λες να ανταμώσουμε σύντομα Λουλίτσα; Το ελπίζεις; Εγώ πολύ λίγο.

[Αποσπάσματα από επιστολές που στέλνει στη Λούλα, στις 6.6.1952 και στις 8.6.1952 αντίστοιχα]. Βλ. Γιάννης Ρίτσος, *Γλυκειά μου Λούλα*, επιμ. Δέσποινα Γλέζου, Αθήνα 1997, 266.

Ο Ρίτσος επιστρέφει τελικά από την εξορία τον Αύγουστο έχοντας μεταφέρει όλα τα ποιητικά και ζωγραφικά έργα αυτής της περιόδου φυλαγμένα σε δύο βαλίτσες με διπλό πάτο. Εργάζεται και πάλι στις εκδόσεις Γκοβόστη ως επιμελητής και διορθωτής κειμένων. Εκλέγεται στη Διοικούσα Επιτροπή της νεοσύστατης ΕΔΑ.
[φωτογ. της εποχής]

[1953]

Κυκλοφορεί η έκδοση *Ποιήματα* του Ναζίμ Χικμέτ, τη μετάφραση της οποίας υπογράφει ο Γ. Ρ. με το ψευδώνυμο Πέτρος Βελιώτης. 📖

Με αφορμή το θάνατό του Στάλιν ο Γ. Ρ. γράφει το ποίημα «Ιωσήφ Βησαριόνοβιτς Στάλιν», που δημοσιεύει στην *Αυγή*, και το ενσωματώνει στην εκτενέστερη σύνθεση *Μαυσωλείο*, που είναι αφιερωμένη ολόκληρη στο Στάλιν και παραμένει ανέκδοτη.

Στις 23 Ιουνίου, τρεις μέρες μετά την εκτέλεση των Ρόζενμπεργκ, ο Γ. Ρ. δημοσιεύει στην *Αυγή* ποίημα που απευθύνει στα παιδιά τους: «Στον Μάϊκλ και στο Ρόμπυ Ρόζεμπεργκ».

[1954]

Τον Απρίλιο εκδίδεται η *Αγρόπνια*, η πρώτη συλλογή με την οποία ο Ρ. επανεμφανίζεται στα γράμματα μετά τη *Δοκιμασία*. Περιέχει, ανάμεσα σε άλλες, τις σημαντικές συνθέσεις *Ρωμισούνη* 📖 📖 και *Η Κυρά των Αμπελιών*, ενώ εγκαινιάζει την παρουσία στο έργο του Ρ. ποιημάτων με τη μορφή χορικών. Στις 7 Δεκεμβρίου ο Γ. Ρ. Παντρεύεται τη *Γαρυφαλιά Γεωργιάδη*, γιατρό, από τη Σάμο.

Ο Νίκος και η Νανά Καλλιανέση ξεκινούν τις εκδοτικές του προσπάθειες, που θα καταλήξουν στη δημιουργία του «Κέδρου».

[1955]

Τον Αύγουστο γεννιέται η Έρη (Ελευθερία) Ρίτσου, η μονάκριβη κόρη του ποιητή, για την οποία γράφει το Πρωινό άστρο. Το ποίημα κυκλοφορεί το Δεκέμβριο.

Ξεκινά να εκδίδεται η Επιθεώρηση Τέχνης.

[1956]

Το Φεβρουάριο στο 20ό συνέδριο του Κ.Κ. καταδικάζεται ο Σταλινισμός και καταγγέλλεται η λεγόμενη «Προσωπολατρία». Τον επόμενο μήνα η 6η ολομέλεια της ΚΕ του ΚΚΕ προχωρά στην καθαίρεση του Ν. Ζαχαριάδη.

Το καλοκαίρι ο Γ. Ρ. επισκέπτεται τη Σοβιετική Ένωση ως μέλος αντιπροσωπείας διανοούμενων. Καταγράφει τις εντυπώσεις του σε μια σειρά τριανταπέντε άρθρων που δημοσιεύονται στην Αυγή.

Το Δεκέμβριο κυκλοφορεί από τον «Κέδρο» Η γκρινιάρη κατσίκα και άλλα ρωσικά λαϊκά παραμύθια του Αλέξη Τολστόη, τη «διασκευή» του οποίου στα ελληνικά υπογράφει ο Γ. Ρ. με το ψευδώνυμο Πέτρος Βελιώτης. Η επεξεργασία της συγκεκριμένης μετάφρασης είναι η αφορμή της γνωριμίας του Γ. Ρ. με το ζεύγος Νίκου και Αθηνάς Καλλιανέση. Είναι η απαρχή μιας σχέσης που θα εξελιχθεί σε δυνατή προσωπική φιλία. Η Αθηνά Καλλιανέση θα αναλάβει έκτοτε την έκδοση και την ευθύνη της παρουσίας του έργου του Ρίτσου.

*ΚΑΙ ΤΟΤΕ η Αθηνά με τα μαλλιά της πάντοτε υψωμένα σε αρχαιοπρεπο κότσο
κροτώντας με τα δυο της δάκτυλα τα 23 χρυσά της
περιδέραια είπε
το έργο μου εμένανε είναι να εκδώσω όλα τ' αρχέγονα δάση
των Ιονίων ποιημάτων*

«Ευδιόμετρο», Επινίκια

Το πρώτο έργο του Ρ. που θα εκδοθεί από τον «Κέδρο», τον ίδιο κιόλας μήνα, είναι η Σονάτα του σεληνόφωτος,

που εγκαινιάζει τη σειρά των ποιητικών μονολόγων του Γ. Ρ. και για την οποία ο Ρ. κερδίζει το Α' Κρατικό Βραβείο Ποίησης (εξ ημισείας με τον Άρη Δικταίο). Κυκλοφορεί η δεύτερη έκδοση του *Επιτάφιου* συμπληρωμένη με τα έξι τελευταία άσματα.

Τον Οκτώβριο τα σοβιετικά στρατεύματα πνίγουν στο αίμα την εξέγερση του ουγγρικού λαού.

[1957]

Τον Φεβρουάριο δημοσιεύεται στο περιοδικό *Les Lettres Françaises* (τχ. 660) άρθρο του Αραγκόν για τον Γ. Ρ. και ολόκληρη *Η σονάτα του σεληνόφωτος* σε γαλλική μετάφραση. Ο μεταφραστής, Αλέκος Καταζάς, υποστηρίζει ότι το ποίημα «εκφράζει το τραγικό αδιέξοδο στο οποίο έχει περιπέσει ο ατομικός και ολόκληρος ο αστικός πολιτισμός». Ο Αραγκόν ωστόσο, μεταγράφοντας τη θέση του Καταζά σε ερώτηση, επιχειρεί ευθέως τη διάνοιξη του ερμηνευτικού οριζοντα του έργου σε περισσότερες κατευθύνσεις. Η δημοσίευση πάντως, με την ενθουσιώδη παρουσίαση του Αραγκόν, που αποκαλεί τον Γ. Ρ. «Έλληνα Άμλετ», σηματοδοτεί τη διεθνή αναγνώριση του ποιητή.

Κυκλοφορεί το ποίημα Αποχαιρετισμός, ● ■■

αφιερωμένο στον Κύπριο αγωνιστή, υπαρχηγό της ΕΟΚΑ - Γρηγόρη Αυξεντίου, τον ίδιο μήνα του θανάτου του (Μάρτιος).

Στις 31 Μαΐου σκοτώνεται ο στρατηγός του ΕΛΑΣ Στέφανος Σαράφης σε τροχαίο δυστύχημα, οι συνθήκες του οποίου δημιουργούν πολλά ερωτηματικά. Την επόμενη ο Γ. Ρ. συγγράφει το ποίημα «Στο Στρατηγό Σαράφη», που δημοσιεύεται στην *Αυγή* στις 2 Ιουνίου.

Ο Γ. Ρ. γράφει τη *Χειμερινή Διαύγεια* και το *Χρονικό* που θα ενταχθούν στην *Τέταρτη Διάσταση*. Προς το παρόν οι δύο συνθέσεις εκδίδονται αυτοτελώς. Εκδίδεται επίσης η *Υδρία*, ■■ μια σειρά ποιημάτων αφιερωμένων στη μνήμη της μικρής κόρης του ζεύγους Φιλιακού. Στο Βουκουρέστι κυκλοφορούν από το εκδοτικό «Πολιτικές και Λογοτεχνικές εκδόσεις» *Οι γειτονιές του κόσμου* και ο *Πέτρινος χρόνος* με τον λανθασμένο τίτλο *Μακρονησιώτικα*, καθώς, κατά τις περιπέτειες του εγγράφου μέχρι να φτάσει στα χέρια των εκδοτών, το εξώφυλλο της συλλογής χάνεται.

Ο Γ. Ρ. μεταφράζει τους Δώδεκα του Αλέξανδρου Μπλοκ. Η μετάφραση θα αποτελέσει τη συμμετοχή του στο αφιέρωμα της *Επιθεώρησης Τέχνης* για την Οκτωβριανή Εσπανιάσταση, ενώ τον Νοέμβριο εκδίδεται αυτοτελώς. Αρχίζει να γράφεται η πρώτη σειρά των ολιγόστιχων ποιημάτων με τίτλο *Μαρτυρίες* εγκαινιάζοντας «μια νέα περίοδο των μικρών ποιημάτων, μέσα στην οπτική της *Τέταρτης Διάστασης*» [Χρύσα Προκοπάκη (1981), 39].

[1958]

Από το Φεβρουάριο ο Γ. Ρ. αντιμετωπίζει δίωξη μαζί με τους Βρεττάκο και Αυγέρη με την κατηγορία ότι το αφιέρωμα της *Επιθεώρησης Τέχνης* (τχ. 34, Οκτώβριος 1957) για τα 40 χρόνια της Οκτωβριανής Επανάστασης στο οποίο συμμετείχαν προπαγάνδιζε την ανατροπή του καθεστώτος. Τη συμμετοχή του Ρ. αποτέλεσε η μετάφραση των *Δώδεκα* του Μπλοκ. Οι κατηγορούμενοι απαλλάσσονται με βούλευμα το Μάιο. Έχουν προηγηθεί έντονες διαμαρτυρίες διανοούμενων στη Γαλλία. ■■

[...] Θεωρούμε, ιδιαίτερα στη Γαλλία, ότι ο Γιάννης Ρίτσος, που το 1957 τιμήθηκε με το Πρώτο Κρατικό Βραβείο Ποίησης, από την ίδια την ελληνική κυβέρνηση, είναι ένας από τους πιο μεγάλους ποιητές αυτού του αιώνα και δεν ξεχνάμε τους στίχους με τους οποίους χαιρέτισε την πατρίδα μας. Η πράξη που του καταλογίστηκε ως έγκλημα (η μετάφραση του ποιήματος *Οι Δώδεκα* του Αλεξάντερ Μπλοκ, που θεωρείται σε όλο τον κόσμο κλασικό κείμενο της ρώσικης ποίησης και έχει ήδη δημοσιευθεί ελεύθερα στην Ελλάδα όπως και παντού αλλού) δεν μπορεί παρά να αποτελεί για όλους τους συναδέλφους μας, όποιες κι αν είναι οι απόψεις και οι πεποιθήσεις τους, ένα ενοχοποιητικό στοιχείο απαράδεκτο και επικίνδυνα καινούριο. Ελπίζουμε ότι η ελληνική κυβέρνηση θα μπορέσει και θα θελήσει να μας καθησυχάσει για την τύχη των συναδέλφων μας, ώστε να μην υποχρεωθούμε να υψώσουμε διαφορετικά τη φωνή μας.

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Εθνικής Εταιρίας Συγγραφέων της Γαλλίας.

[Από τηλεγράφημα της Εθν. Ετ. Συγ. της Γαλλίας προς την Ελληνική Κυβέρνηση]

Κυκλοφορεί το ποίημα *Όταν έρχεται ο ξένος*, ■■

που αργότερα θα ενταχθεί στην *Τέταρτη Διάσταση*, και η *Ανυπότακτη πολιτεία*. Γράφονται τα ποιήματα *Ο οδηγός του ανασσέρ* και *Φαροφύλακας* τα οποία ωστόσο δεν θα δουν το φως της δημοσιότητας παρά μόνο το 1975, με τη συμπερίληψή τους στον τόμο *Ποιήματα Δ'*.

Κατά τη διάρκεια επίσκεψης στη Ρουμανία ο Ρ. συνθέτει τη συλλογή *Η αρχιτεκτονική των δέντρων*. Η συλλογή εκδίδεται το Νοέμβριο στο Βουκουρέστι από τις Πολιτικές και Λογοτεχνικές εκδόσεις μαζί με το θεατρικό *Πέρα απ' τον ίσκιο των κυπαρισσιών*, το οποίο μάλιστα παρασταίνεται στις 24 Νοεμβρίου, στα ελληνικά, σε σκηνοθεσία Γιάννη Βεάκη στην ίδια πόλη. Είναι η πρώτη παράσταση έργου του Γιάννη Ρίτσου στο εξωτερικό. Στο ίδιο ταξίδι ο Γ. Ρ. προγραμματίζει τη συγκρότηση της *Ανθολογίας Ρουμάνικης Ποίησης*. Ο Θεοδωράκης στο Παρίσι μελοποιεί τον

Επιτάφιο.

Στις εκλογές της 1ης Μαΐου η ΕΔΑ καταλαμβάνει τη δεύτερη θέση και, ενισχυμένη από τη δεύτερη κατανομή ψήφων, φτάνει τις 79 έδρες. Είναι η μοναδική φορά στην ελληνική κοινοβουλευτική ιστορία που η Αριστερά γίνεται Αξιωματική Αντιπολίτευση. Στις 17 Μαΐου ορκίζεται η νέα κυβέρνηση Κ. Καραμανλή.

[1959]

Τον Οκτώβριο ο Ρ. μετά από πρόσκληση της Ακαδημίας της Ρουμανίας και της Επιτροπής για την Ουνέσκο επισκέπτεται εκ νέου τη Ρουμανία, όπου παραμένει μέχρι το Φεβρουάριο του 1960 και επεξεργάζεται την *Ανθολογία Ρουμάνικης Ποίησης*. Πραγματοποιεί ενδιάμεσες επισκέψεις στη Βουλγαρία και την Τσεχοσλοβακία. Στο ίδιο διάστημα ολοκληρώνει το ποίημα *Ένας πίνακας με μικρές πνελλιές*. Κυκλοφορούν *Οι γερόντισσες κ' η θάλασσα* και το θεατρικό *Μια γυναίκα πλάι στη θάλασσα* από το εκδοτικό του ΚΚΕ στο Βουκουρέστι. Τον Ιούνιο γράφεται η *Γέφυρα*. ■ Γράφεται επίσης *Το παράθυρο* και *Το νεκρό σπίτι*.

Το υλικό της ενότητας έχει αντληθεί από το επετειακό λεύκωμα «Γιάννης Ρίτσος 2009: Εκατό χρόνια από τη γέννησή του», έκδοση του ΕΚΕΒΙ, καθώς και από τις ακόλουθες πηγές:

- Βαλέτας Γ., «Σχεδιασμός χρονολογίας Γιάννη Ρίτσου», *Αιολικά Γράμματα*, 32-34 (Μάρτης-Ιούνιος 1976).
- Κακλαμανάκη Ρούλα, *Γιάννης Ρίτσος, η ζωή και το έργο του*, Αθήνα 1999.
- Κώττη Αγγελική, *Γιάννης Ρίτσος. Ένα σχέδιο βιογραφίας*, Αθήνα 2009.
- Μακρυνικόλα Αικατερίνη, *Βιβλιογραφία Γιάννη Ρίτσου 1924-1989*, Αθήνα 1993.
- Πετρόπουλος Θ., «Χρονολόγιο του Γιάννη Ρίτσου», *Διαβάζω*, 205 (Δεκέμβριος 1988) 34-46.

- Πιερά Ζεράρ, *Η μακριά πορεία ενός ποιητή*, Αθήνα 1983.
- Ρίτσου-Γλέζου Λούλα, *Τα παιδικά χρόνια του αδελφού μου Γιάννη Ρίτσου*, Αθήνα 1981.

Τέλος, στοιχεία έχουν αντληθεί από τα εισαγωγικά κείμενα του Κώστα Νίτσου στις εκδόσεις των θεατρικών έργων: *Μια γυναίκα πλάι στη θάλασσα*, *Πέρα απ' τον ίσκιο των κυπαρισσιών*, *Τα ραβδιά των τυφλών* και *Ο λόφος με το συντριβάνι*.

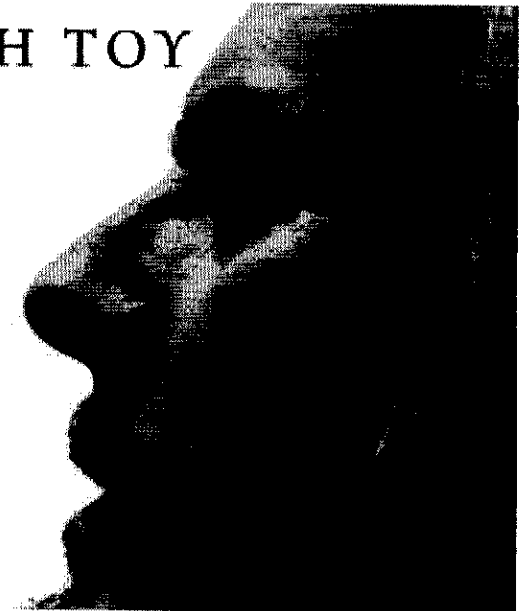
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΒΙΒΛΙΟΥ | ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

2009 ΕΚΑΤΟ ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ

Γιάννης Ρίτσος

ΨΗΦΙΑΚΟ ΑΡΧΕΙΟ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ | ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑΣ | ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ | ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ

Φάκελος κειμένων

[Απόσπασμα από τη σύνθεση «Το εμβατήριο του ωκεανού»]

ΝΥΧΤΕΡΙΝΟ λιμάνι
Φώτα πνιγμένα στα νερά
πρόσωπα δίχως μνήμη και συνέχεια
φωτισμένα από τους περαστικούς προβολείς μακρινών πλοίων
κι ύστερα φωτισμένα στην σκιά του ταξιδιού
λοξά ιστία με κρεμασμένες λάμπες ονειρού

σαν τις ραγισμένες φτερούγες αγγέλων που αμάρτησαν
οι στρατιώτες με τις κάσκες
ανάμεσα στην νύχτα και στο κάρβουνο
τραυματισμένα χέρια σαν την συγνώμη που έφτασεν αργά.

Αιχμάλωτοι δεμένοι στις άγκυρες
ένας κρίκος γύρω στο λαιμό του ορίζοντα
κι άλλες αλυσίδες εκεί στα πόδια των παιδιών
και στα χέρια της αυγής που κρατούν μια μαργαρίτα.
[...]

ΕΙΧΑΜΕ τον κήπο στην άκρη της θάλασσας.
Άπ' τα παράθυρα γλιστρούσε ο ουρανός
κι η μητέρα καθισμένη
στο χαμηλό σκαμνί
κεντούσε τους αγρούς της άνοιξης
με τα ανοιχτά κατώφλια των άσπρων σπιτιών
με τα όνειρα των πελαργών στην αχυρένια στέγη
γραμμένη στη γλαυκή διαφάνεια

Εσύ δεν είχες έρθει ακόμη.
Κοιτούσα την δύση και σ' έβλεπα
- μια ρόδινη ανταύγεια στα μαλλιά σου
- ένα μειδίαμα σκιάς βαθειά στη θάλασσα.

Η μητέρα μου κρατούσε τα χέρια.
Μα εγώ
πίσω από τον τρυφερό της ώμο
πίσω απ' τα μαλλιά της τα χλωμά
στρωτά με ένα στρώμα υπομονής και ευγένειας
κοιτούσα σοβαρός τη θάλασσα.

Ένας γλάρος με φώναζε

στο βάθος της εσπέρας
εκεί στην γαλανή καμπύλη των βουνών.
[...]

ΜΑΣ ΠΗΡΑΝ το θαλασσινό τραγούδι
μας δέσαν τα θαλασσινά μας πόδια.

Παιδάκια σιωπηλά κι απορημένα
με τα αλατισμένα ματόκλαδα
με τα μεγάλα μάτια τα γαλάζια
περνάμε φοβισμένα στις μεγάλες πολιτείες
κάτω απ' τα νοσοκομεία που μυρίζουν ύπνο κι ιδρώτα
κάτω απ' τα σπίτια με τούς κόκκινους γλόμπους
κάτω απ' τα μέγαρα
που καπνίζουν αίμα νύχτα κι αρπαγή.

Μητέρα, μητέρα
που αρνηθήκαμε
την τρυφερή σοφία των δακρύων σου
πουναι το μακρόθυμο χέρι σου
με την έκφραση της καρτερίας
πουναι το χέρι σου
ν' ακούσουμε την αυγή και την θάλασσα
να ζεστάνουμε τη μοναξιά;

Μητέρα
ο ουρανός γκρεμίστηκε
στα δάκρια των αθών.

Εμείς που περπατήσαμε τις νύχτες
σε λευκά δάση μαργαριταριών
εμείς που πελεκήσαμε στην πέτρα
τη γαληνή μορφή του ονείρου

δεν ξέρουμε να περπατάμε
πάνω στους δρόμους που κάθε μέρα βάφονται
με το αίμα του ξανθού Ιησού.

Πίσω απ' τους τοίχους μας παραμονεύουν.
Απ' τις γωνιές φεύγουν περίτρομα
πλήθη αγριοπεριστέρων.

Πόρτες χάσκουν την νύχτα.
Ξίφη αστράφτουν.
Ένα φεγγάρι αποκεφαλισμένο.

Οι άνθρωποι ετοιμάζουν σκάλες
με ανθρώπινα κόκκαλα
για ν' ανέβουν.

Κύριε, Κύριε
κι εμείς εδώ
στη μέση των μεγάλων δρόμων
λυπημένοι κι αδέξιοι
με το άδειο δισάκι στα χέρια
μ' ένα κλουβί αηδονιών στη ράχη
με την πλατιά μνήμη της θάλασσας στο μέτωπο
με χέρια αθώα που δεν επαιτούν.

Μητέρα δεν μας μένει τίποτα.
Που θ' απαγκιάσουμε;
Που θα κοιμηθούμε;
[...]

ΜΑΤΙΑ χορτασμένα με ζωγραφιές υδάτινες
που πεινούν ακόμη το νερό
παρελάσεις άστρων στη μνήμη κοιμισμένων γλάρων

έφοδος ξαφνική των δελφινιών, πανικός των υδρόβιων
και πάνω στους ραγισμένους καθρέφτες του νερού
η κυκλική απόδραση του γαλαξία.

Η σιγή να φεύγει πάλι τρομαγμένη
μακριά στην κοιμισμένη παραλία
- η λευκή κόρη των πνιγμένων καπετάνιων
που ζει στα ερείπια του πανάρχαιου μώλου
και κάθε νύχτα που γεμίζει το φεγγάρι
την κυνηγούν οι μεθυσμένοι ναύτες.

Κύριε τ' ουρανού της γης και της θάλασσας
ώς πότε θ' αγρυπνούμε
ώς πότε θα διψάμε
ώς πότε δεν θα πεθαίνουμε ;

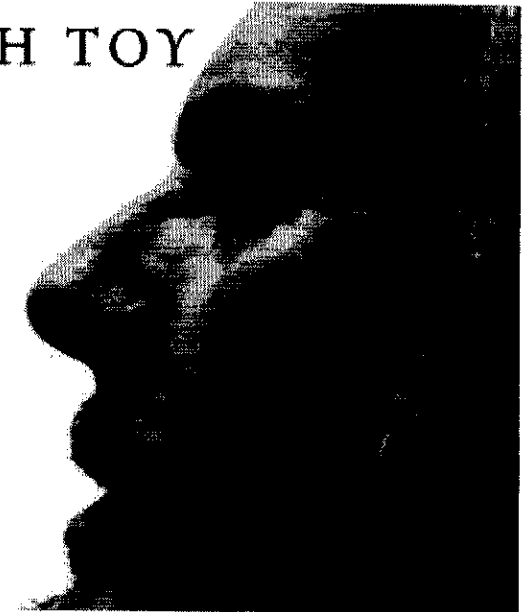
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΒΙΒΛΙΟΥ | ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

2009 ΕΚΑΤΟ ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΙΤΣΟΣ

ΨΗΦΙΑΚΟ ΑΡΧΕΙΟ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ | ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑΣ | ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ | ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ

Φάκελος κειμένων

[Απόσπασμα από τη σύνθεση «Εαρινή συμφωνία»]

XVI

Χαρά χαρά.
Δε μας νοιάζει
τι θ' αφήσει το φιλί μας
μέσα στο χρόνο και στο τραγούδι.

Αγγίξαμε
το μέγα άσκοπο
που δε ζητά το σκοπό του.

Ο Θεός
πραγματοποιεί τον εαυτό του
στο φιλί μας.
Περήφανοι εκτελούμε
την εντολή του απείρου.

Ένα μικρό παράθυρο
βλέπει τον κόσμο.
Ένα σπουργίτι λέει
τον ουρανό.
Σώπα.

Στην κόγχη των χειλιών μας
εδρεύει το απόλυτο.

Σωπαίνουμε κι ακούμε
μες στο γαλάζιο βράδι
την ανάσα της θάλασσας
καθώς το στήθος κοριτσιού ευτυχισμένου
που δε μπορεί να χωρέσει
την ευτυχία του.

Ένα άστρο έπεσε.
Είδες;
Σιωπή.
Κλείσε τα μάτια.